

POGAŃNAJ BÓH

ČASOPÍS EVANGELSKÍCH SERBOŮ

8. číslo

Budysin, awgust 1962

Lětník 12

Žiwjenje na powjazu

Na kupje Madagaskar, na jednej z najwjetšich kupow swěta, kćeje křesćanska cyrkej, kotraž tež swěru mjez pohanami džěla. W zašlym lětotku pak wudyri pod kralownu Ranovalonu surowe přescěhnanje křesćanow. Kralowski dwór bě najprjedy křesćanskej cyrkwi derje zmysleny, tola jako bu Ranovalona kralowna so wšitko přeměni. Wšitke křesćanske spisy dyrbjachu so wotědaci. Wšitcy křesćenjo buchu napominani, zo dyrbja so křesćanskeje wěry wotrjec. Wjele křesćanow bu do jastwa stykanych, jich domske buchu wurubjene, druzy buchu do nučeneho džěla postani abo hromadže ze swojimi ženami a džěćimi do njewólnistwa předači. Wjele křesćanow zasudžichu k smjerći. Tola swěru a wutrajnje je wulki džěl křesćanskich ludži wšo přescěhnanje a krjudowanje přetrał. Jich ličba samo rosćeše byrnjež knježerstwo přeco bóle cychnowalo. Jich najwjetši poklad běše Biblija, swjate Pismo. Wotpisowachu cyłe stawy swj. Pisma a je z hłowu nawuknychu. W nocy so skradžu zhromadžowachu na Bože služby a nutrnosće. Wo tym njech swědži tale rozprawa:

Hdyž džaš přez wjes Ambohityna na prawo a potom dale přez wulki lěs, dońdžeš za pot hodžiny k wulkemu štomaj a hdyž sy so wotud štyrista kročel přez hustu kerčinu předrapał, widziš před sobu rózdrjeńcu. Wona je schowana mjez štomami a kerkami a kiž so tu wuznaje, namaka bórce wrota do skały. Słyšiš spěwanje:

Ow zohnowany krajo!
Tu smy zbožowni,
ženje naš měr njeje kažený,
a horja tu njeznajemy.

Křesćenjo maja skradžu Božu službu ze swj. Božim wotkazanjom. Mužoj a žony sedža na kamjenjach, mlodži ludžo sedža na zemi. Wobliča tychle brunych čłowjekow so blyšća w swětle smólnicow. Nětk je muž přez čmowe wrota do rózdrjeńcy zastupil. To je Rafawy! „Moji bratřa a moje sotry! Mječ kralowny je nas do nocy a do čmoweje džěry wučěril. Tola swěto je z nami šlo. Přeco hišće mamy Jeho slowo, a Boži Duch je hižom mnohim z nas dał móc a synosć, wuznawač swoju wěru a za nju čerpjeć.“

Po krótkej modlitwy stupja třo mlodžency před wosadu:

„Wosada Knjeza, njezabudž swěrných swědkow, njezabudž Rafarawawyja Rasalamu. W lěće 1837 su jich kralowscy wojacy popadnyli. Zmužiće a njebojaznje su so woni wuznali

k našemu Knjezej. Tohodla buchu k smjerći wotsudženi. W kapali, z kotrejež bě wójsko jastwo sćinilo, buchu woni do čežkich rječazow skowani a jónu nazajtra wotwjedzechu jich na wotprawnišćo. Po puču spěwachu kěrluš. Na wotprawnišću so klaknychu a modlachu. Potom jich skóncowachu a psy zežrachu jich čěla.

Wosada Knjeza, njezabudž swěrných swědkow, njezabudž Rafaralahyja. Wón bu přeradženy wot čłowjeka, kiž je so křesćanskeje wěry wotrjekl. Rafaralahy wosta kruty a njeje nas přeradžil. Wón rjekny swojim krjudowarjam: „Činće ze mnu, štož chceće, ja so podwolam kralowni, ja wuznawam, zo sym na zakazane křesćanske zhromadžizny chodzil, tola nihdy na nihdy njepreradžu, hdže su so wotměte a što je na nje chodzil!“ Tym, kiž jeho wobstražowachu, předowaše wón ewangelij, a hdyž přinđže džěn jeho smjerće, běše Rafaralahy wjesoly a přihotowany. Na wotprawišću so modleše za swojich njeprěcelow. Potom su jeho morili. Jeho přeceljo wuhotowachu jemu pohrjeb, jeho mač ze zrudobu wumřě, jeho ženu a bratra su zajeli. To běše w lěće 1838.

Wosada Knjeza, njezabudž swěrných swědkow, njezabudž tych, kiž buchu 5. julija 1840 morjeni. Džewjeć křesćanow bu na tutym dnju skóncowaných, mjez nimi Pawoł Rainatsiheva, kiž bě wosadu sobu nawjedował. Njezabudž swědkow Knjezowých, kiž w měsće a na usy we wšém čerpjenju krući wostachu kaž skała a w smjerći tak zmužići kaž lawy. Njezabudž tych, kiž buchu zaklōći a spaleni. Njezabudž tych, kotřiž buchu do hlubiny horow storčeni. Wosada Knjeza, njezabudž swěrných swědkow!“

Nutrnje bě wosada na rěče tychle mlodžencow sluchała. Potom pokročowachu z kemšemi. Spěwachu kěrluš, čicho, zo njeby žadyn čušlak jich wuslědžil, předar wučita hrono ze swjateho Pisma. Nětko so přihotuje swj. Bože wotkazanje. Předar so z keluchom před wosadu stupi a schili so k tym dele, kotřiž so před nim poklalnýchu a podawa jim wino. — „Za was date k wodawanju hrěchow.“ —

Přerada! Přerada!

Wótre wołajo přileća w tutym womiklu muž do Božeje služby. Zdobom je ze wšěch bokow wonka wótre wołanje a sakrowanje stýšeć. Kamjenje lětaja. Předar bu trjeheny a keluch jemu z ruki wuleća.

Hrono

za měsac žnjeńc 1962

To je jeho prikaznja, zo bychmy wěriwi do mjena jeho Syna Jezom Chrysta a so mjez sobu lubowali.

1. Jana 3, 23

Njeje w tutym slowje tak prawje jasnje a zbožnje naša wěra wuprajena? Naša wutroba so wjeseli při tajkim slowje.

Do Jezom Chrysta wěrić, jako do swojeho Zbožnika, kiž je za nas dobre, čiste a nadobne čłowjeske žiwjenje žiwy byl. Ničo w jeho žiwjenju njeje, štož by nas tyšilo. Wón je nam dał přiklad wulkeje wutroby. W swojej čistej lubosći je po Božej woli za nas čerpjel wot niskeje hródzički w Betlehemje sem hač do swojeho poslednjeho zdychnjenja na horje Gulgata.

Wón je stanyl z morwych.

Wón je džensa njewidzomny, njebjeski biskup našich dušow hač do kónca swěta.

Je tebi čežko tole wšo wěrić? Dower so Božemu slowu. Wone je zawěse wěrne.

Wěr — a ty budžež zbožny!

Wěr — a ty budžeš lubowac móc!

Lubowac:

Nic zle myslić wo swojim blišim.

Nic jemu zle přec.

Swojemu blišemu kusk slónca popřec.

Wjeselić so móc, hdyž so wón wjeseli.

Jeho zrudženu wutrobu tróštowac, ale woprawdže tróštowac.

Njehněwaj so jenož na jeho nahlady, hdyž wón hinak myslí hač ty. Wón je snadž žiwjenje hinak nazhonil hač ty.

Lubuj swojeho blišeho, kaž je nas Chrystus lubował — nas hrěšnych čłowjekow, zo je za nas wumřěl.

W.

Skóněnje su kralowscy wojacy tajnu zhromadžiznu křesćanskeje wosady wuslědžili. Přeradnik bě jim za něšto slěbornakow puč wukazał.

Hodžinu pozdžišo je wšitko zaso womjelknyło. Štož njeje chětre wučeknyć mohl, bu do rječazow sputany a wotwjedženy.

„Ty sy Rafawy?“ — „Haj, knjez oficéro!“

Před sudnikami kralowny Ranovalony steji muž do rječazow sputany. „Sy ty křesćan?“ — „Haj, knjez oficéro!“

„Sy ty tam tu zhromadžiznu nawjedował?“

„Haj knjez oficéro!“

„Kak sy so ty křesćan stal?“

„Hdyž běch hólčec, sym chodzil na misionisku šulu. Na skónčnym pruwowanju je mi naš dobry kral Radama tole jako myto přepodal.“ A Rafavy pokazuje sudnikam slěbornu medalju, kotraž wisa na dothim rječazku. — „Potom sym započal swoju wučbu w misionскеj čiščerni.“

„Wokomik, potom ty tež wěš, hdže su w křescenjo te poklate Biblije schowali.“

Rafavy mjelči. — „Rěč!“

„Haj, ja wěm, hdže su schowane. Tola Wy to wote mnje njezhoniče.“

„Ty potwora! Tež potom nic, hdyž će dam wušwikač?“

„Tež potom nic, knjez oficěro!“

„Ty sy wotrótnjeny!“

„Ně, knjez oficěro, ale ja wěrju do Jezom Chrysta, Zbožnika swěta, kiž je tež za Was na křižu . . .“

„Mjelč!“ so sudnik wottorhny.

Po krótkim jednanju sudnicy zestawaja, „W mjenje kralowny! Zasadžamy Rafavyja z Fenoariva k smjerći w horach, jelizo njepreradzi, hdže su křescanske knihi schowane.“

Wobronjeni wojacy Rafavyja wotwedu.

Dalši křescan steji před sudnikom.

„Sy ty tež na tej zhromadžiznje pobyt?“ — „Haj, knjez oficěro!“

„Što ma to rěkač?“

Sudnik ma keluch w ruce, z kotrehož bě Rafavy swojim wosadnym wino podawal.

„Z tohole kelucha pijemy wino, zo bychmy wopominali, kak je naš Knjez Jezus Chrystus swoju krej za wšěch čłowjekow přelał. Tež za Was, knjez sudniko!“

„Mjelč, ty sčerbje! Wotwjedźće jeho! Do horow z nim! Tam sej wón njech hromadže ze swojimi kumpanami šěsćdžesać metrov nad hlubinu přemysli, što to rěka, kralowske zakonje zacpěwač. Tale cwólba mi šće čuwvy rubi. Nastajnosći tele žwanje wo jich Jezusu a potom hišće: Tež za Was, knjez sudniko. Wutupič bychmy jich wšitkich dyrbjeli!“ Wosomnaće křescanow je sudnistwo takle k smjerći zasudžilo. Sedža na zemi a spěwaja. Wojacy, kotřiž jich wobstražaja, a wčipni, kotřiž su so zhromadžili, njemóžeja so dodžiwač, zo su čile ludžo we wobliču smjerće tak wjeseli a zmužiči.

W měsće Tananarivo, hdžež ma kralowna swój hród, su hasy potne ludu. Sylni wojacy njesu dothu žerdž na ramjenjach a na nju je čłowjek přiujazany. Wosomnaće cyrkej wida ludžo wojakow z tajkimi žerdžemi nimo kročić. Žane słowo žaloscenja njeje z ertow wobohich zasudženych sly-

šec. Njepřestawajcy so modla a spěwaja. Wysoko saha hora Ampamariana z nižiny do njebj. Na jednym boku je nahla, njesměrna hlubina widjeć. Nětko su tam wojacy z jatymi došli a jich wotputaja. Posledni kroč so ječi hromadže modla:

„Wótče, wodaj jim, přetož woni njewědža, što činja — a daj nam móc a synlosć, zo bychmy wšitko přetráli. Knježe Jezu, wumož nas!“

Nad hlubinu wisa čłowjek na powjazu.

„Rafavyjo, modliš so ty přeco hišće k swojemu Bohu?“

„Haj!“ je jasnje slyšec.

Ze swojim mječom přerubny wojak powjaz a Rafavy zrazy do hlubiny.

A dalši čłowjek wisa na powjazu. „Modliš so ty hišće k swojemu Bohu?“

„Haj!“ je jasnje slyšec.

Hdyž džensniši džen něchtu cuzy do Tananariva přiřadže, pokazuja jemu cyrkej na wysokej skale: „Tale cyrkej dopomina nas na zmužite wumřeče křescanow pod knjejstwom kralowny Ranovalony.“

*

Luther je něhdy rjekł: Tři wěcy su, kotrež cyrkej zdžerža a k cyrkwu slušaja. Zprěnja: swěru wučić, zdruha pilnje so modlić a ztřeča z chutnosću čerpjeć.

Běchmy po puću

Haj, wězo: po puću.

Stajnje po puću.

Z kołom, z awtom, z áhom, z busom, z lětađom po puću.

Wšitcy jězdža a chwataja a so boja, zo móhli doma sedžo něšto wažne skomdžić. Tuž su wšitcy po puću.

Po tysacach, po sta tysacach su ludžo po puću.

Wšě móžne a njemóžne skupiny su po puću.

A nětko su tež fararjo ze swojimi wosadnymi po puću.

Běchmy potajkim njeđzelu, 15. pražnika, po puću.

Wězo njeđzelu! To so wonjedžamy, zo Boža kaznja njerěka: Ty dyrbiš njeđzelu wjele wokoło jězdzič! ale: Ty dyrbiš swjaty džen swječić.

My běchmy zawěrnje njeđzelu po puću — a chcychmy ju duce po puću swječić. Dajće sej powědač:

Do 7 hodž. běchmy hižom w Kamjencu, zo bychmy so w Klóštrскеj cyrkwu pomodlili a Bohu Knjezej džakny kěrľu wuspěwali. Wšě tři ewangelske cyrkwje w Kamjencu su zajimawe. Tuta cyrkej pak je nam wosebje luba, dokelž je so tu hišće za naš čas serbsce předowało. Ja sym fararja Jenča hišće započatk poslednjeje wojny wopytal a wón je ze mnu rady a dostojnje serbski rěčał. Wón běše syn Palowskeho njezapomniteho fararja.

Po rańšej nutrnosći mějachmy rjana, doľhu jězbu přez Königsbrück, Drježdžany, Dippoldiswalde horje do Kipsdorfa, hdžež džěchmy kemši do rjenje ponowjeneje cyrkwje. Předar njeběše so bojal, na předowanju so zaběrač z češkimi prašenjami, ale wón to činješe na tak jasne a pozbě-

howace wašnje, zo z napjatosću na njeho posłuchachmy.

Po kemšach zaso do busow, zo bychmy sej Boži dom w Schmiedeburgu wobhladali. Je to rjana cyrkej, kotruž je George Bähr natwaril, twarc Drježdžanskeje Frauenkirche, kotraž je nětk bohužel zničena. Schmiedeburgska cyrkej je nimo měry rjana. Tu je zawěrnje jedyn mištr natwaril: swěta, we wosebnych bārbach, někotre złote smuški, te pak woprawdže ze zlotom pozłočene. Tam so nam lubješe. Naša wutrobna so wjeseleše.

Wulka, přewulka cyrkej w Dippoldiswalde nas tyšeše. Wulka, nahla třecha rozpada. Znutřka čmowa, struchla. Ale tež tale cyrkej sobu do našeho džensnišeho cyrkwinskeho žiwjenja słuša.

Wo Zinnwaldskej cyrkwu so nam praješe, zo běchu ju něhdy Čěscy bratřa založili, hdyž dyrbjachu po zrudnej katastrofje při Bělej horje w léce 1620 swojeje wěry dla po tysacach z domizny čěkač.

Z busow hladamy duce do rjaneje krajiny Rudnych horow a jědzemy dale do Lauensteina. Tamna cyrkej ma bohače wuhotowanu klětku, woltar a rowny pomnik za swójbu z Bühnau. Kak su tola naši prjedownicy byli wušikni wuměłcy. Z kamjenja su wudypali bibliske stawizny, ale kak krasnje! Hodžiny wšak by trjebał, zo by sej wšo nadrobnje wobhladał. K wšem wjeselu zhoznychmy, zo je samsny mišter tež naš woltar doma wudželał. Tak smy sej z Lauensteinskej wosadu kaž přiwuzni.

Po rjanym dole dže dele do Pirny a na druhim boku zaso horje do

Lohmena. Hižom někotre razy běch nimo tuteje cyrkwje jěł a njeběch hišće ženje tu pozastał, byrnjež běch wo nejnej rjanosći slyšał. Nětko pak mějachmy za nju chwile. Běše hižom na wječor. Elektriska swěca powyši hišće swjedženski raz Božeho domu. Krasnje su jón ponowili. Za pozłočenje su wosadni dawali pjeršćenje, złote časniki, wšelake złote debjenki.

Po wječornej modlitwje jědzěchmy potom runu smuhu dom.

Rjany, bohaty džen bě so swojemu kóncej nachilił. W.

Nowe hlowy — nowe wutroby

W romskim narodnym muzeju su widjeć postawy starych romskich kěžorow. Na jednej tajkej podobiznje widzi tón, kiž je kedžbliwy, zo bě hlowa něhdy wot postawy wotlamana. A služobnik w muzeju kóždemu, kiž chce wědžeč, praji, zo je tale postawa zwopředka byla podobizna drugeho kěžora; ale hdyž bu tón zamordowany je nowy kěžor z dobom tež hlowy ze wšěch jeho postawow wotbić a podobiznu swojeje hlowy na nje stajić dał. To je so husto stało. — Njeje to we wěstym nastupanju hač do džensnišeho dnja tak wostało? Haj, časy su so přeměnile, ale čłowjekowo nic. Na swěće so docyła wjele njeprēměnja, byrnjež to ludžo přeco znowa spytali. Jenož potom móže so něšto přeměnić, hdyž ludy wotuča a so swojich přibohow wostaja a jenož žiwemu Bohu słuža. Potom drje wostanu hlowy na ramjenjomaj, ale čłowske myslenje njebudže wjac tak zamylene a zašmjatane, a wutroby so wučisća přez swjateho Ducha.

Po dalokich pućach / Podal Gerhard Wirth

(Pokročowanje)

Nětk pak chětre dom ze starej jězbu. Před samymi durjemi steji hižom nowa!

Z poľnej spěšnosću jědzechmy do Rumunskeje. Jědzechmy snadź přespěšnje, zo smy smjerć młodeje kokoški zawinowali? Mi to jara žel čini, ale wina poprawom na tym njejsym: Kokoška zo měrnje při droze paseše. Što bě do njeje zajěło, zo nado bo wuleća — překi přez drohu — runu smuhu pod naš awto? Ja však bych burej, kotryž drje wěsće w bohatstwje njepluwa, morwu kokošku za dobre pjenjezy wotkupiš, ale sam běch chudy na rumunskich pjenjezach. Tuž dale!

Bohu budź džak, zo bě to jeničke njezbože po cyłych dalokich pućach.

W rjanym Bukaresće so njekomdžichmy. Wšak běchmy sej město hižom duce won trochu wobhladali. Bórzy so před nami pozběhowachu mólne Karpaty. Kak móža tola hory tak majestetiske być! Božo, Tvoja přiroda je zawěrnje krasna.

Byrnjež chwatachmy, běše tola hižom slepa čma, hdyž do Brašowa (Kronstadt) přińdzechmy. Při durjach němskeje fary zaklapachmy z pukotaj wutrobu. Što potom, hdyž budza na nas zakomdženych a njeprošenych hosći hněwni? Ale farska swjōba běše z nami smilna a jara dobroćiwa. Hač do połnočy hromadže bjesadowachmy. Je však to wosebite nazhonjenje, tak daloko w Rumunskeje Němcow nadeńć. Farar běše přeswědčeny wo prawdosći socializma. Tuž z wosebitym zajimom na njeho poslušach.

Nazajtra zalězchmy na jenu z horow, kotrež so hnydom při měsće zběhaju. Zo je Brašow tak w horach schowany, dawa jemu rjane mīle wjedro. Z wysokosće mějachmy njezapomnity wuhlad na stare, znate město. Wosrjedź města steji kaž pata mjez kurjatkami wulka, ew.-luth. němska cyrkej. Wona rěka „Čorna cyrkej“, dokaž bě so raz před dawnymi lětstotkami wotpalila a doľho tam jako čorna ruina stała. W pjeć němskich cyrkwjach města so jenož němsce předuje, kaž so w maďarskich jenož maďarsce a w rumunskich jenož rumunsce předuje. Tute wšelake rěče su tam porno sebi bjez toho, zo bychy so mjezsobu zadusyłe.

Nimale cyły puć přez Rumunsku je chětro horaty. Za to je wón potom w Maďarskeje (w Ungarskeje) čim runiši. W Debrecenje pohladachmy do wulkeje, nahladnje, ewangelsko-reformowaneje cyrkwy. Wy snadź docyła njewěsće kajkeho je mjez ewangelskimaj cyrkwjomaj rozdžěla. Hdyž pak do jich Božeho domu zastupiš, to hnydom pytnješ: tež nado bny, ale bjez kōždeje barbojtosće. Hdyž běchmy w Bolharskeje tak pisane cyrkwy widželi a na Božej službje nazhonili, so nam někak styksaše.

Pōndzeli rano w 6 hodž. stejachmy hižom při mjezach niže Wysokich Tatrow, zo bychmy překi přez nje dale jěli do Prahi — ale „Nemlehet!“ Tu nětko bě tole zrudne „Nemlehet“. Wone drje tak wjele rěka kaž: To

njeńdže. We wšech možnych a tež njemóžnych rěčach spytach stražnikam mjezow dorěčeć, zo ani feńka — ani forinta — maďarskich pjenjez wjele nimamy a zo budžemy swojeje awto wjele stow kilometrow daloko čišćeć dyrbjěć, jeli nas njeprěpušća. „Nemlehet“ — „Nemlehet“ — a přeco zaso „Nemlehet“.

Čorna cyrkej wosrjedź Brašowa

Po rańšej nutnosći w Brašowje bě mi jedyn Maďar napismo swojeho přecela dał z lubymi postrowami, zo bych jeho wopytał. Na to so w najwjetšej nuze dopomnich a džěch w bližim měsće na ew.-luth. faru po prošnju — a nic podarmo! My njetrjebachmy čišćeć, ale ruče po rjanych drohach jědzechmy a přińdzechmy hišće raz přez krasny Budapest. Pola Komarna přejědzechmy Dunaj a z tym mjezu mjez Maďarskeje a Čěskosłowakskeje.

W Bratislavje jenož tankowachmy a jědzechmy dale! Nazajtra pohladachmy njedaloko Brna do hlubokich podzemskich jamow, kaž sej to Handrij nutrnje přeješe. To pak běše tež rjana a jimaca wěc. Mała Katrynka běše wowcu pytajo do njeje

zastupila a so přeco dale do njeje masala a njeje so wjele won namačala. Po štyrnaće dnjach ju morwu namakachu. Po tutej wbohej pastyrce rěkaju jamy „Katrynske jaskiny“.

Dale do Prahi — do Złoteje Prahi! Dokaž luby přecel doma njebě, jědzechmy po krótkich hodžinach dale k samym mjezam a tam přenoco-

wachmy pola lubeho znateho, z kotrymž so nětko zeznachmy. Haj, tajke něšto je na našim dziwnym swěće móžno. Dawno sej hižom pisachmoj a wón tež Wam přez naš „Pomhaj Bōh“. Nětk smědžachmy pod jeho třechu někotre zbožowne hodžiny přebywać.

Jenož krótki puć nazajtra a běchmy při němskej hranicy. Přecelny kontrolowacy Čech dohlada so čisla „Pomhaj Boha“.

„A, Wy sće lužicy Serbja!“ a so wutrobnje wjeseleše.

Bohu budź džak! Doma běchu wšitcy strowi. A nětk njebě powědanja žaneho kōnca.

Po dalokich pućach zaso doma w rjanej Lužicy.

(Pokročowanje sčěhuje)

Pod znamjenjom kelucha / Napisał Hanuš Hārtel

(Pokročowanje)

Sym na kōncu krótkeho, powšitkowneho wopisanja husitskeho časa. Sym wo Husowym žiwjenju a jeho wjowanju pisał. Čezišćo jeho skutkowanja bě sprawná wěra do Chrystusa a socialny bōj. Tež husitske hibanje bě předewšěm socialne hibanje ze sylnym cyrkwiniskim fundamentom. We swojej teologiji zložowaše drje so Hus na Bibliju, tola husto so wona rozeznawa wot wučby reformacije. Za přewjedjenje reformacije, za prawe dopōznaće cyłjeje hlubokosće křesćanskeje wěry, hlubokosće ewangeliya wuzwoli sej Bōh hakle Luthera.

Najrjeńše hōdnocenje wosoby a skutkowanja Jana Husa je Luther podal: „Njeje-li tutōn muž był zmu-

žity a njebojazny martrar a wuznawar Chrystusowy, budže zawěsće nje-lochko, zo jenički čłowjek zbōžnosć docpěje.“

Z Husowych listow

Z listow mištra Jana Husa je so tōjšto zachowało. Tu su někotre wučahy:

W lěće 1410 bu w Praze bamžowski wukaz wozjewjeny, z kotrymž so wobmjezowaše přédowanje w kapalach, to rěka, w pōdlanskich cyrkwjach. Hus pak dale přédowaše we swojej Betlehemskeje kapali. Wo tym wón piše jednemu zemjanaj:

„...ale hač so boja, zo bych wěrnosći ewangeliya hubu zatykał? Zawěsće nic, hdyž su tola sami přećiwo ewangeliyu Jezom Chrysta a hdyž

chcedza jón sputać, zo so njeby swo-
bodnje přédował, kaž je to najlubo-
sciwiši Knjez poručil. Woprawdže
pohanskeho a farizejskeho ducha so
so nětko prelaća (cyrkwinscy dostoj-
nicy) woblekli, zadžewajo přédowač
w kapalach a na druhich městnach,
kotrež ewangeliu słušeja. Hač je
něhdže w Chrystusowym zakonju
tamna kaznja postajena, zo so njeby
ewangelij nihdže druhdže přédował
hač jenož w farskich cyrkwjach a
klóštrach? Zawěrnje, snano chce
zběhnyć tamnu kaznju: „Džiče po
wšém swěće a přédujúce ewangelij
wšemu stworjenju.“ Hač drje dyr-
bju potajkim arcybiskupowy rozkaz
keďžbu měč, kotryž so Božemu roz-
kazej přeciwwja? To buď daloko! Pře-
tož so słuša, Boha bóle posluhač
džyli ludźi, prajachu japoštołjo, byr-
njež tomu měšnicy zadžewali.“

Hus bě jara chwalobne wěcy wo
Lounskich měšćanach slyšał. Tuž jim
w léce 1410 pisa:

„Mištr Jan Hus, njehodny služob-
nik Boží, přeje wěrjacym Lounskim
měšćanam milosć a měr našeho
Knjeza Jezom Chrysta.

Hačkuliž njejsym Was, najdroši, ze
swojimaj čelnymaj wočomaj wohla-
dał, ale ze znutřkownymaj, nič wo
to slyšu wo Wašej krutej wěrje a
lubosći k Bohu a jeho ewangeliu,
kak je Zbožnik sam Was zjednočil
we wěrje, měrje, lubosći a slyšenju
Božeho słowa, tak zo je Waša pře-
zjednosť a jednomyslnosć před wše-
mi druhimi wosadami českeho kra-
lestwa do mojich nutrin zamknjena.
Tuž Was wopřisaham, najdroši, njech
sym Wam tež wosobinsce njeznaty,
ale sym sprawný w Boze k Wašemu
wumóženju, lubujúce so mjez sobu,
stejće w jednoće, njejadajće so na žane
wasnje mjez sobu džělic. Přetož
tamna jednota, kotraž ma zakład
w prawej wěrje, zachowa Was Bohu
wumóženych. Boh wudžěl Wam přez
swoju hnadu derjeměće mjez sobu,
zo byšće džobyc móhli nad čěłom, swě-
tom a čertom.

Njewjedźće žane rozkory před sud-
om, přetož wobě stronje bjerjetej
wulku škodu na duši, na čěle a na
kublach na so. Prócujeće so skerje,
chłostać njeprawdy, kotrež so Bohu
stawaja, hač te, kotrež Wam. Runje
w tym, ow bohužel, blduži wšón swět,
zo smjertni ludžo žedža bóle za tym,
swoju njeprawdu wječić hač nje-
prawdu přeciwo Bohu. Smjertni
ludžo, jelizo što Boha hani, njechłos-
taja, ale jelizo něchtó jim praji:
„Knježa radni knježa, njesprawnje
mje sudźiće“, štož so husto dosć sta-
wa. Tu z mjěčom chłostaja, dokelž
wobskorzuje sudnistwo z njespraw-
nosće.“

W léce 1411 pisa Hus bamžej, hdyž
bě za kecarstwa wobskorženy:

„Sym přeco hotowy, kóždemu, kiž
sej to žada, k spokojenju ličbowanje
zložić z teje wěry, kotruž mam, a wu-
znawam z čistej wutrobu, zo je Knjez
Jezus Chrystus prawy Bóh a prawy
čłowjek, a zo cyly jeho zakon wob-
sahuje tak krotu prawdu, zo ani je-
nička literka ani jenički jeho dypk
jebać njemóžetej, potom, zo je jeho
swjata cyrkej tak kruće založena na
krutej skale, zo ju helske wrota do-
cyla přewinyc njemóžej, a tehodla
sym hotowy w nadžiji k jeho hlówje,
Knjezej Jezom Chrystej, radšo chłos-

stanje hrozneje smjerće na so wzač,
hač chroble něšto drugeho rěćeć abo
twjerdžić, štož by přeciwo woli Chry-
stusowej a jeho cyrkwyje bylo, na
tutym podložku swěrnje, wopraw-
džiće a kruće rukuju, zo sym wot pře-
čiwnikow wěrnosće njeprawje pola
Japoštołskeje stolicy wobskorženy.“

(Kónc sčěhuje)

Jed'n twjerdy hród

... je naš Bóh sam. Ze wšitkich
kěrlušow ewangělskeho křesćanstwa
je tónle Lutherowy kěrluš najbóle
po wšém swěće rozšěrjeny. Wón je
před někotrymi lětami był do 178 rě-
čow přeloženy! Wšudžom na swěće
jón spěwaja. Hdžež so křesćenjo ze
wšelakich narodow zhromadžuja, jón
husto zhromadnje spěwaja, tola kóž-
dy spěwa tekst we swojjej maćernej
rěči. Na stolětnym jubileju přenjeje
Berlinskeje misionsekeje stacije „Be-
tanija“ w Južnej Africe su „Jed'n
twjerdy hród je naš Bóh sam“
w 12 rěčach zaspěwali.

Po Lutherowym kěrlušu stej Rink-
kartowy kěrluš „Njech Bohu džaku-
je so wutroba wšěch ludźi“ a Zinzen-
dorfowy kěrluš „Jezu, prjedy dži nam
tu na zemi“ najbóle znatej. Rinckar-
towy kěrluš je do 108 rěčow přelože-
ny a Zinzendorfowy do 104. Jedyn
z najlubšich kěrlušow je po wšém
swěće „Knježa chwal, duša, chwal
móneho, čestneho krala“. To drje
zawěsće na jeho wjesolej a žiwěj me-
lodiji zaleži. Husto so tež mje-
nuje „Kak rjenje swěći zernička nam
połna hnady wot Boha“ abo „Ow
swjaty Ducho, pój wšak k nam“,
„Nětk dobru nóc ja dawam, zly lest-
ny swěće, či“, „Ach, poruč Bohu swě-
ru“, „Hdy bych ja z tysac jazyka-
mi“, „Luby Jezu, my smy tu“, „Mój
křesćijanjo, za mnu dži“, „Puć k zbóž-
nosći sej wuzwolće nětk kajkižkuli
chceće“. To su wšitko kěrlušy, kotrež
tež my na Božich službach spěwamy
a kotrež tež w nowych serbskich spě-
warskich namakamy. Njeměło nas
mału črjódku wjeselić, hdyž njedželu
na kemšach spěwajmo na to myslimy,
zo samsny kěrluš samsny džěn w cu-
zym kraju w cuzej rěči zakliniči?

W Japanskej je něchtó „Nětk wot-
počuje hola, skót, ludžo, města, po-
la“ najrjeńši němski kěrluš mjeno-
wał a „Nětk dobru nóc ja dawam,
zly lestny swěće, či“ najdosć polniši
pohrjebny kěrluš. Je čězko, zestajec
statistiku wo kěrlušach. A to tež nje-
je trjeba. Cheychmy wšak jenož po-
dać někotre příklady. Najwažniša a
najrjeńša wěc tola je, kak tež spě-
wane słowo křesćanow na swěće wja-
za a jich zhromadžuje pod słowom
našeho Knjeza Jezom Chrysta.

Jednota Jezusoweje wosady

Na wšoafrikanskej konferency pro-
testantiskich cyrkwjow, kotraž so
schadźowaše w léce 1958 w Ibadanje
(w Nigeriji), wozjewichu poselstwo
wšém cyrkwjow w Africe. W tutym
poselstwje tež rěka: „My smy sem
přišli ze Sierra Leone, z Gambije,
z Nigerije, z Francoskeje, nawječor-
neje Afriki, z Liberije a z Togo, z Ka-
meruna, z Francoskeje ekwatorial-
neje Afriki, z Belgiskeho Konga,

z Južneje Afriki, z Mozambique,
z Egyptowskeje, z Madagaskara a
z druhich džěłow swěta. A hačrunjež
rěčimy wjele rěčow, je nas tola jedyn
zaměr sem dowjedł: lubujemy Jezom
Chrysta, smy swědce jeho ewangeli-
ja, a smy jedni we nim, hač nětk rě-
čimy ibo, yoruba, duala, jendželsce,
afrikaans, zulu, sesuto, portugisce,
francosce, kikuyu abo druho rěč
afrikanskich ludow. Smy jedni we
nim, kiž je so w Betlehemje jako
Izraelit narodžil, před Herodašom do
Egyptowskeje čeknył, w Nacarede
wotrostł, w Jeruzalemje wumřěl
a z rowa stanył a kiž je nětk žiwy
w Ibadanje a we wšěch druhich mě-
stach a wsach swěta, kotrež je jeho
Wótc stworil.“

Chlěb žiwjenja

Chinski překupc, kotrehož twory
so předawachu po cyłej Chinje
a w Nizozemskej Indiskej, připołožil
kóždej posylce lopjenko, na kotrymž
stejachu w chinskej, jawanskej, ma-
lajskej a jendželskej rěči słowa: „Je-
zus praji: „Ja sym chlěb žiwjenja.“
Wjele, wjele ludźi jemu tohodla pi-
saše; chychu wědžeć, što ma to
z tymle Jezusom na sebi, kiž je tele
słowa rěčał. A překupc připósła jim
wšitkim eksemplar scěny po swj.
Janje a list, hdžež pisaše, kak je
ewangelij jeho žiwjenje wobnowil.

Prof. dr. Josef Berger †

Z ewangělskeho posola „Spod
Tatier“ zhonichmy zrudnu powěsć,
zo je ewangělski profesor w Modrje
prof. dr. Berger nahle zemřěl.

W léce 1948 běchmy jeho z njeboh
bratromaj far. Černikom-Wojerow-
skim a Janom Haješom z Łaza w Čě-
skim Těšinje wopytali, hdžež běše
wón tehdom ze superintendentom.
Nimale cyłu nóc smy na njeho po-
slychali. Wón běše muž z wurjadnymi
darami ducha a z wulkej, dobročiwěj,
smilnej dušu. Wón bě we wědomo-
sćach najlěpje wobhonjeny. Nimo
uniwersitow w Čěskosłowakskej běše
studował tež we Warsawje, we Wien-
nje, w Straßburgu a w Baselu.

Njedziwajce swojeho němskeho
mjena běše horliwy Čechosłowak, a
je dyrbał swojeje narodnje swěr-
nosće dla w němskich koncentrakach
wjele lět žalostnje čerpcjeć. Wón je
nam wo tym tehdom w nocy po-
wědał. Jako wobdarjeny moler je
swoje zrudne nazhonjenja tež we wo-
brazach nam pokazal: z hlódom a
chorosćemi zeschnyće čěla so dračuja
z čěskimi kamjenjemi, na wysokej
skale bédžitaj so Židaj wo swoje ži-
wjenje. Jedyn dyrbi drugeho do
smjerće dele čisnyć. Němscy straž-
nicy wokolostejo so z cyłjeje šije
smjeja.

Při wšěch hórkich nazhonjenjach
běše wón bjez kóždeje hidy.

11. junija jeho Boža ručka zaja
61 lět stareho.

Wěčne swětlo njech so jemu swěći!

W.

Nakład Domowina. – Wuchadza z licencu
č. 733 nowinarskeho zarjada pola pře-
sdy ministrskeje rady NDR jónkróć za
měsac. – Rjaduje Konwent serbskich
ewangělskich duchownych. – Hłowny za-
mołwity redaktor: superintendent Gerhard
Wirth - Njeswaćidlski. – Čisće: III-4-9,
Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Bu-
dyšinje.